THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913
Single Copy—3 cents

מצות און די מערב-קאנאדער פארמערס

האנ. ראבערט זויר, דער פעדעראלער אגריקולטור מיניסטער איז לעצטע וואך געווען אין ווינניפעג. און זייענדיג דארטען האט ער געהאט א צאל קאנפערענצען מיט אידישע געשעפטסלייט וועגען דעם פראן צו אנטוויקלען אין קאנאדא א גרויסע מצה־אינדוסטריע.

אויבענאויף זעט עס אויס גאנץ קאמיש ווען מען הערט אז א גוי, און דערצו נאך אזעלכער וואס שפיעלט איצט אזא וויכטיגע ראליע אינ'ם קאנאדער עפענטליכען אין פאליטישען לעבען. אינטערעסירט זיך אזוי צו אנטוויקלען א ברייטע מצה־אינדוסטריע. אבער ווען מען באגרייפט טיפער די זאך, זעט מען אז עס איז גארנים קאמיש.

עס איז אויסגערעכענט געוואָרען אז אין פארלויף פון דעם פארגאנגענעם יאר אליין האט מען אימפארטירט פון די פאראייניגטע שטאטען מצה און מצה־פראדוקטען אין אן ערך פון א האלבען מיליאן בושעל וויין.

און אין דער צייט ווען אזוי פיעל בושעל וויין (אין מצה־פראדוקטען) איז אהער אימפארטירט געוואָרען פון די פאראייניגטע שטאטען לויגן דער־ווייל די עלעוויי־מארס איבערגעפאקט מיט האלב־צופילטן וויין. ווייל עס איז ניטא פאר דעם קיין אפזאץ־פלאץ. דער ווינניפעגער מעיאר איז אלזא געפאלען אויפ'ן פלאן צו העלפען די ראיאינרטע מערב־קאנאדער פארמערס וועמענס וויין ליגט איצט אין די עלעוויי־מארס און עס פוילט, דורך אנטוויק־לען אין קאנאדע גופא די מצה־אינדוסטריע.

דערווייסען מיר זיך אויך אז אין ווינניפעג וועט שוין איצט געבויט א מצה־פאבריק פאר 100 טויזענט דאלאר. און די רעגיערונג פלאנט אויך צו דערמוטיגען אזעלכע פאבריקען אין מזרח קאנאדע. דער אגריקולטור־מיניסטער זאל האבען צוגעזאגט, אז די דאזיגע מצה־פראגע וועט אויפגענו־מען ווערען אין פארלאמענט. אזוי שנעל ווי די קומענדע סעסיע וועט דער־עפענט ווערען. ער האט פארזיכערט אז די רעגיערונג וועט ארויסלייגען א־הויכן אפצאל אויף די אמעריקאנער מצה־פראדוקטען, כדי מיט דעם צו דער־מוטיגען די קאנאדער אידען צו קויפען זייערע מצה־פראדוקטען בלויז פון קאנאדער פירמעס און ניט פון אמעריקאנער.

מיט יארען צוריק האט קאנאדע יא געהאט א טאריף־אפצאל פון 15 פראצענט אויף די אמעריקאנער מצה־פראדוקטען, אבער שפעטער איז דער טאריף ארונטערגענומען געוואָרען. און אצו־ווען א טאריף ווידער ארויס־געלייגט ווערען — און דוקא א גאנץ הויכער.

עס ווייזט, אלזא איז, אז די רעגיערונג האט זיך גאנץ ערנסט געגע־מען צו דורכפירען די זאך, ניט אזוי דערפאר ווייל זי וויל דוקא באזארגען די קאנאדער אידען מיט איינעגע מצות, נאר ווייל זי וויל דורך דעם העלפען אירע רואינירטע פארמערס. געוויס ווערען די פארמערס באדייטענד געהאלפען פון ווערען דורך דעם, און עס וועלען אויך געהאלפען ווערען די עטליכע הונדערט אידישע ארבייטער, וועלכע וועלען קריגען באלדיגע באשעפטיגונג אין די נייע מצה־פאבריקען.

שלום ווערטער און מלחמה מעשים

פון איין זייט האלט מען אין אייראָפע און איין ריידען און דיסקו־טירען וועגען אנטוואפנונג. און פון דער אנדער זייט גייט אן די קאנקורענץ פון לענדער, וועלכע זוכען זיך איינע די אנדערע איבערצושטייגען אין זייערע מיליטערישע אויסשטאטונגען. אט ווי נאר ניט געווען. פון די ווערטער ביז די מעשים איז א ווייטער שפרונג. און אויב מען רעדט אפילו וועגען דער וויכטיגקייט זיך צו אנטוואפנען, האלט מען אבער פונדעסטוועגען שטארק פון דעם כלל, אז עס איז אלץ בעסער צו האבען א גרויסע ארמיי, אדער שטארקע פלאטע, ווי עס ניט צו האבען.

און דעם דאזיגען כלל זוכט מען דורכצופירען אין לעבען אויף ווי־ווייט מעגליך. דער פירוש געפעלט, און ער גילט אלס גוטער תירוץ מיט וועלכען צו רעכטפערטיגען, אז פאר זיך און אז פאר פרעמדע דאס וואס מען פארשווענדט רויזיגע מיליטערישע אויסשטאטונגען, אויף זאכען וואס זענען ניט מער און ניט וועניגער, ווי פארבאריי־טונגען צו מלחמות.

אט הערען מיר, אז די ענגלישע רעגיערונג באאבזיכטיגט דורכצו־פירען א פראגראם פון קריעגס־שיף בויען, וואס זי האט פריער ניט געהאט בדעף. נאך דער פלאטען־קאנפערענץ יאר אפגעהאלטען געוואָרען אין ענגלאנד, איז מען דארט געווען צופרידען צו קאנען מאכען א היכשען שטריך אין דעם מיליטערישען בודזשעט. עס איז דאמאלסט דער־קלערט געוואָרען אז ענגלאנד וועט ווייזען די אנדערע לענדער א ביישפיעל ווי אזוי צו פארקלענערען די אויסגאבען אויף אים־אנגיין מיט דעם בוי פון קריעגס־שיפען לויט די פריערדיגע פלענער וואס זי האט פאר דעם געהאט אנגעוואָרפען.

דאס איז אבער אלץ געווען נאך דער פלאטען־קאנפערענץ. אין דער ליפט האבען זיך דאמאלסט געהאט געטראגען אנדערע שטימונגען. האט אבער די שטימונג אין אינטערנאציאנאלע קרייזען זיך געביטען. ווי באר־וואוסט האבען סיי פראנקרייך און סיי איטאליע אויפגענומען די באשלוסען פון דער פלאטען־קאנפערענץ מיט גרייסע "רעזערוואציעס". זיי זענען בלויז מסכים געווען מיט די געפאסטע באשלוסען אין פרינציפ. אבער ניט מער. אין דער פראקטיק האבען זיי זיך געהאט איבערגעלאזט דאס רעכט צו האנדלען לויט די אייגענע אינטערעסען וועלען זיי עס דיקטירען.

און אזוי איז דאס געווען. ביידע לענדער זענען איינגעגאנגען צייט־ווייליג אפצושטעלען צווישען זיך די מיליטאריסטישע קאנקורענץ און דאס בויען פון קריעגס־שיפען וואס איז א רעזולטאט פון דער דאזיגער קאנקו־רענץ. אבער דער אפמאך געהט אויס. און די אפגעשטעלטע קאנקורענץ וועט צווישען זיי איצט ווידער אויפגענומען ווערען. אזוי ווערט איבערגע־געבען. און דאס האט אין ענגלאנד דער באזעגונג פאר אנטוואפנונג געגעבען א שטויס אויף צוריק.

און דאס מיינט נים, אז בלויז ענגלאנד אליין וועט דארפען אויפ־נעמען איר פריערדיגען פראגראם אין צאצג צו גייע קריעגס־שיפען. דאס אייגענע וועלען אויך טאן אמעריקע און יאפאן. עס וועט זיך אנהויבען א יאגד פון באוואפנונג אזוי ווי פריער. אין פראנקרייך וואַרפט מען די שולד פאר דעם אויף איטאליע. און אין איטאליע אויף פראנקרייך. עס איז אבער קלאר אז ביידע וועלען געבען דעם טאן פאר גאנץ אייראָפע, און אויך פאר אמעריקע און יאפאן.

ווי מען זעט האט פון אלע דיסקוסיעס און די ביז־איצטיגע רייד וועגען אנטוואפנונג דערווייל גארנים זיך אויסגעלאזט. די אלערלייי קאנפע־רענצען וואס זענען וועגען דעם געוואָרען אפגעהאלטען. האבען צו קיין ממשות'דיגע רעזולטאטען ניט געפירט. און מען האלט איצט פונקט אזוי ווייט דערפון. אז מען זאל זיך נעמען אנטוואפנען. ווי פריער.

מען רעדט הייגט וועגען דעם אפשר מער ווי אמאל. און דאס וועלען אלע צוגעבען. אבער מען האלט נאך אלץ פון דעם אלטען לאטייניישען כלל. אז דער בעסטער מיטעל צו באוואָרענען זיך געגען מלחמות, איז צו זיין צוגעגרייט פאר זיי.

דער גרעסטער שונא ישראל געשטארבען א האלבער בעל-תשובה

פון מ. טענענבלאט

די אמאליגע שטראפטסע זייל פון'ם קלעריקאלען אנטיסעמיטיזם אין צענט־ראל אייראָפא, פראפעסאר דר. אויגוסט ראהלינג, איז געשטארבען פאראייזאמט און פארארימט און פארגעסען פון דער גאנצער וועלט.

אמאל א אמטס־פיגור, ארום וועלכער עס האט זיך קאנצענטרירט שווערסטע אנטיסעמיטישע אפעלעזיון פון עלילת־דם, פון ווילדע אטאקעס גע־גען דער גאנצער רבנישער ליטעראטור אנערקענונגען פון די חכמי התלמוד ביז צו די שפעטערע גרויסע מקובלים. ווי ר' חיים וויטאל — איז דער גיפטיגער קריסטליכער טעאָלאג, פראפעסאר ראה־לינג געווען אין די לעצטע 30 יאהר. אן אפגערעבענע מטבע אהן א שום ווערט.

נאכדעם ווי ער האט פארלוירען דעם היסטאָרישען פראָצעס געגען וויינער ר' בינער און דעפוטאט דר. ש. בלאָק, וועלכער האט איהם עפענטליך פארגעוואָרפען פעלשונג פון פארשיידענע מאמרים אין תלמוד און פיסקים, איז ער געצוואונגען געווען פארזוכען דעם טעם פון אידישען גלות פולע 32 יאהר.

קייזער פראנץ יאָזעף האט איהם גע־לאזט ארויסוואַרפען פון זיין הויכען, פי־דעסטאל אלס אונזוויזרעטעסט פראָפע־סאָר און אפילו דער פויפסט אין רוים האט איהם פארבאָטען טראגען ווייטער די נלחים ווידער און אריינגעלייגט אין חרם אלע זיינע אנטיסעמיטישע ביכער נעגען תלמוד און רבנישער ליטעראטור. האט ער געלעבט אין א פינסטערען חדר, געהונגערט און געלוטען, ווי א שטיק בעל תשובה, ניט געפונען קיין רוה ווי נע־ונדניק און צו זיין אומגליק אויסגעהאל־טען פולע 92 יאהר.

ערשט אין די לעצטע חדשים פאר'ן טויט האט ער טעליכע מאל אויפגענומען אין זיין איינזאמען קליינעם קאביינעטל דעם בעפאנטען אידישען ליטעראט חיים בלאָק, מיינענדיג לכתחילה אז ער איז א קרוב און שליח פון דר. בלאָק, וועלכער איז געקומען בעטען ביי איהם "מחילה" פאר די "חטאים" פון אמאליגען פראָצעס.

דער אלטער שונא ישראל איז געלע־גען א צומאטערטער און עס איז איהם גע־ווען זעהר שלעכט אויפ'ן הארץ. ווי ר' חיים בלאָק האט איהם אויפגעפרייט די אמאליגע געשיכטע און געזאָגט איהם, אז נראה איצט פאר'ן טויט האט ער די גע־לעגענהייט צו זיין א משפש במעשיו און כתקן זיי. דאס גרויסע אומרעכט, וואס ער האט אָפּגעטאן דעם אידישען פאָלק, דער זקן מכרח האט זיך עטליכע מאל געשוואוירען אז ער איז חלילה ניט קיין אנטיסעמיט און עס טוט איהם וועה אין טיעפען הארצען. וואס די האטעני קרייצלער און זייערס גלייכען פארדופען זיך אויף איהם און זיינע ספרים. ער וויל אומבאריינגען די גאנצע וועלט זאל איהם גלויבען, אז ער איז א שארפער נעגנער פון אנטיסעמיטיזם בכלל און פון ראסישען רישקייט צו גלויבען אין עלילת דם ביים רבנישען אידענטום, איז ער נאך אלץ ניט אויסגעהיילט געווען און ער האט אויפגע־פאָדערט ר' חיים בלאָק אלס רעליגיעזען איד אבצוגעבען באותו מעמד א רעליגיע־זע שבועה, אז איהם איז עלילת דם ניט באמאנט, ניט אין דער אידישער רעליגיע־זער ליטעראטור און ניט אין אידישען רעכען.

* * *

יעצט קומען מיר צו די רעקאָמענדא־ציעס וועגען די קאטעגאָריעס פון אימי־גראנטען. די רעקאָמענדאציעס זענען גאנצע פערצען און אט זענען זיי:

1) די ערשטע מעגליכקייטען צו באַ־זעצען זיך אויף לאנד זאלען געגעבען ווע־רען צו די, וועלכע וואוינען שוין אין דער פראווינץ קאנאדע.

2) קיין ספעציעלע מיטלען זענען ניט נויטיג אנצואוואנדען כדי צו טשמ־לירען די אימיגראציע אין קאנאדע פון איינוואוינער פון די אנדערע קאנאדער פראווינצען.

ביידע רעקאָמענדאציעס קאן מען גע־מען צוזאמען. זיי זענען שעהנע הבטחות, וועלכע זענען געמאכט געוואָרען צו בלייבען נאר הבטחות, ווייל ווייטער אין דעם זעלבען באריכט זאגט די קאָמיסיע, אז עס איז שוין געבליבען ווייניג לאנד אין קאנאדע אויפגעבלייבענע.

לאנד איז מערסטענטיילס ניט פון די בעסטע און האט ווייניג צוציאונגס־קראפט פאר קאנאדער און ענגלישע געבוירענע.

איצט לאמיר נעהן צו דער דריטער רעקאָמענדאציע:

3) די פעדעראלע רעגיערונג זאל באצאלען העלפט פון די רייזע קאסטען פון אזעלכע קאנאדער וועלכע וואוינען אין די שטאטען און ווילען זיך צוריק אומע־הרען אין די פראווינצען פון וועלכע זיי זע־ען געקומען.

דאס הייסט די פעדעראלע רעגיערונג זאל דעקען העלפט פון די רייזע הוצאות פון קוויבעקער פראנצויזען אין די שטאטען, וואס ווילען זיך אומקערען. קיין קוויבעק, אדער געווען מאניטאבער איינוואוינער וואס ווילען זיך אומקערען קיין מאניטא־בא און א. וו.

באמערקט אבער, אז קיין חילה זאל ניט געגעבען ווערען פאר קאנאדער פראנ־צויזען, וועלכע וואוינען אין די שטאטען און